

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2022/10953-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 21.11.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsutvalget for Børgefjell nasjonalparkstyre	4/2022	16.11.2022
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	24/2022	01.12.2022

Saksprotokoll i Arbeidsutvalget for Børgefjell nasjonalparkstyre -16.11.2022

Arbeidsutvalgets innstilling:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar at det søkes tiltaksmidler for følgende tiltak i 2023:

- Klopplegging Tiplingstien - parsell 2, 3 og 4.
- Ny bru over Storelva i Storelvdalen
- Uttransport av søppel (leie av helikopter og mannskap for opprydding)
- Rehabilitering bru Tiplingelva
- Supplerende klopplegging Djupvassti
- Infopunkt nasjonalpark i Fiplingdalen
- Kartlegging forsøpling konvensjonsgjerde i Børgefjell
- Supplerende klopplegging Jengelstien/Orekvatnet.

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre godkjenner Arbeidsutvalgets innspill til ønsket SNO ressurs for 2023 som framgår av oversikt datert 16.11.2022

Nasjonalparkstyret delegerer til arbeidsutvalget og nasjonalparkforvalter å gjennomføre videre prosess med innmelding av behov til Miljødirektoratet.

Enstemmig vedtatt

Forvalters tilrådning:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar at det søkes tiltaksmidler for følgende tiltak i 2023:

- Klopplugging Tiplingstien - parsell 2, 3 og 4.
- Ny bru over Storelva i Storelvdalen
- Uttransport av søppel (leie av helikopter og mannskap for opprydding)
- Rehabilitering bru Tiplingelva
- Supplerende klopplugging Djupvassti
- Infopunkt nasjonalpark i Fiplingdalen
- Kartlegging forsøpling konvensjonsgjerde i Børgefjell
- Supplerende klopplugging Jengelstien/Orekvatnet.

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre godkjenner Arbeidsutvalgets innspill til ønsket SNO ressurs for 2023 som framgår av oversikt datert 16.11.2022

Nasjonalparkstyret delegerer til arbeidsutvalget og nasjonalparkforvalter å gjennomføre videre prosess med innmelding av behov til Miljødirektoratet.

Hjemmelsgrunnlag

- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §47

Saksopplysninger

Styrets vedtekter § 8.2 Skjøtsel og tilrettelegging:

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldlovens § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan eller besøksstrategi godkjent av Miljødirektoratet.

Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner. Styret skal etablere et nært samarbeid med Statens naturoppsyn lokalt (SNO, fjellstyrene og fjelltjenesten).

Nasjonalparkstyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtelses- og forvaltningstiltak i verneområdene. Styret tildeles årlig midler til skjøtsel og forvaltning til prioriterte tiltak i henhold til vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner. Tildelingene skjer over budsjettet til Miljødirektoratet ut ifra de budsjettmessige rammer det enkelte året.

Årlige planleggingsmøter er en formalisert prosess mellom forvaltningsmyndigheten og SNO lokalt for å sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt. Planleggingsmøtene er en arena for rapportering fra SNO lokalt, drøfting av status, utfordringer og tiltaksbehov. Dette er et grunnlag for forvaltningsmyndighetens innmelding av behov for oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak, samt innmelding av behov for tiltaksmidler til MD/SNO.

Føringene for disponeringen av de statlige tiltaksmidler for verneområdene – post 1420.31 fremgår av brev av 02.11.2022 fra Miljødirektoratet. I brevet presiseres det at budsjettpost 1420.31 er en statlig **investeringspost** og ikke en tilskuddspost, innmeldingen skal utelukkende være for midler til tiltak i regi av styret som forvaltningsmyndighet, og ikke en liste over tiltak som kommuner, private aktører eller andre ønsker å utføre. Videre står det at innmeldingen skal være forvaltningens liste over prioriterte tiltak som planlegges gjennomført i 2023, ikke en flerårig tiltaksliste inkludert tiltak som ikke skal gjennomføres i 2022.

I utgangspunktet er det tiltak initiert av nasjonalparkforvaltningen alene, eller i samarbeid med grunneier (Statskog) eller andre offentlige myndigheter som kan finansieres ved tiltaksmidlene. En forutsetning er at tiltaket er forankret i en forvaltningsplan, sårbarhetsanalyse eller godkjent besøksstrategi.

Besøksstrategien for Børgefjell/Byrkjia nasjonalpark ble vedtatt av nasjonalparkstyret i møte 03.10.2019 og godkjent av Miljødirektoratet i brev av 18.11.2019. Dette betyr at foreslåtte tiltak i besøksstrategien kan søkes finansiert av tiltaksmidler.

Planleggingsmøte 1 avholdes 16.11.2022 mellom arbeidsutvalget, SNO, fjelltjenesten og fjellstyrene. Her blir forslag til tiltak og ønsket om SNO ressurs for 2023 gjennomgått. Rådgivende utvalg vil bli orientert om arbeidsutvalgets innstilling i møte den 01.12.2022.

Tiltak innenfor verneområdenes grenser er i hovedsak knyttet til forvaltningsplanen, besøksstrategi og verdi-/sårbarhetsvurdering. Flere av tiltakene er knyttet til tidligere gjennomførte skjøtselstiltak med mål om å få forbedret effekten av disse. Tiltakene gjennomføres med mål om å bevare eller forbedre naturtilstanden i verneområdene, samt forebygge mot fremtidige skader forårsaket av endret bruk eller som følge av klimaendringer. For planlegging og gjennomføring av tiltakene skal disse vurderes i tråd med føringer i naturmangfoldlovens §§ 8 – 12. Det foreligger ikke opplysninger i

registrer (artsdatabanken, naturbase mm) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold på lokasjonene som tilsier at tiltaket kan komme i konflikt med slike interesser. Førre- var-prinsippet i naturmangfoldlovens § 9 kommer kun til anvendelse i situasjoner der man ikke har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, ut fra foretatte undersøkelser mener nasjonalparkstyret at kravene i § 9 er oppfylt. Transport av materialer og utstyr for gjennomføring av tiltak skjer i hovedsak ved bruk av snøscooter, alternativt helikopter der det er mest hensiktsmessig. Denne transport vil i liten grad øke den samlede belastningen i område og være av kort varighet. Transporten skal foregå i et kort tidsrom, etter fast trase som benyttes ved annen transport, og være gjennomført før 30. april. Tiltaket gjennomføres som skjøtsel eller tilrettelegging med mål om å forbedre tilstanden i verneområdene. §10 om økosystemtilnærming og samlet belastning tillegges derfor liten vekt. Ut fra de opplysninger som foreligger, er det ikke indikasjoner på at tiltakene vil medføre spesiell miljøforringelse utover visuell effekt. Hvis aktiviteten medfører miljøforringelser ut over det som er beskrevet i søknaden skal kostnadene bæres av tiltakshaver (Jf. § 11 i nml.). Bruk av snøscooter og begrenset bruk av helikopter er i utgangspunktet skånsomt mot miljøet, § 12 tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Arbeidsutvalget innstiller på at det søkes tiltaksmidler til følgende prosjekter/tiltak i 2023:

Foreløpig forslag til diskusjon i arbeidsutvalget

Klopplegging Tiplingstien - parsell 2, 3 og 4.

Skjøtselstiltak i tråd med besøksstrategien. Klopplegging parsell 1 gjennomført i 2022 samt bygging av ny bru over Tverrelva. Videreføring av tiltaket med klopplegging parsell 2, 3 og 4. i tråd med kartlegging foretatt av Fjelltjenesten i 2021, det vil si fra Susenfjellenden og ned til parsell 1, samt fra Susenfjellenden og ned til Oksvollen. Det er opprettet bevaringsmål for måling av effekt av tiltaket på parsell 1. Formålet med skjøtselstiltaket er å hindre videre skader på terreng pga. ferdsel og på sikt få revegert skadede områder.

Ny bru over Storelva

Bru over Storelva i Storelvdalen ødelagt av store snømengder vinter 2022.

Fundamentering/forankring på østre side av elva gav etter. En ser i ettertid at grunnforholdene på østre side var for dårlig til å gå god forankring. Det er derfor konkludert med at bjelkebru er en bedre løsning på denne lokasjonen. Da med å støpe solide brukar på fastmark som fundament for en bjelkebru. Tiltaket har en kanalisierende effekt for å få besøkende til å bruke nordre trase i Orrekskardet som også er klopplagt.

Uttransport av søppel (leie av helikopter og mannskap for opprydding)

Det avdekkes en noe søppel i form av gamle depoer, lagre og leirplasser mm. som bør ryddes. For utførelse av dette er det mest effektivt at mannskap rydder opp og klargjør for påfølgende uttransport med helikopter.

Supplerende klopplegging Djupvassti

Sti fra Namsvatnet opp til Djupvatnet er klopplagt over flere år. Dette er en sti med mye ferdsel, noe som fører til skade på terreng. En ser nå behov for supplerende klopplegging mellom tidligere klopplagte strekninger pga. det har oppstått skader. Formålet med skjøtselstiltaket er å hindre videre skader på terreng pga. ferdsel og på sikt få revegert skadede områder.

Rehabilitering bru Tiplingelva

Brua over Tiplingelva ved Oksvollen har behov for nytt dekke, underliggere og wirer. Brua eies og driftes av Statskog. Brua er viktig ift. tilgangen til Austre Tiplingan landskapsvernområde. Nasjonalparkforvaltningen kan ut fra dette bidra økonomisk til rehabilitering av anlegget slik at dette blir sikkert for brukerne. De siste årene har det oppstått skader på dekket som fortløpende er blitt reparert. Men en ser nå at det må gjøres en større jobb for å sikre brua.

Infopunkt nasjonalpark i Fiplingdalen

Samarbeidstiltak mellom Grane nasjonalparkkommune, Statsforvalteren i Nordland og lokale interesser. Grane nasjonalparkkommune har invitert flere aktører til samarbeid om tiltak ved Fiplingdal Landhandel. Dette i sammenheng med at kommunen arbeider med å få etablert en elbilladestasjon ved butikken. Planen er å etablere et informasjonspunkt ved butikken med informasjonstavler og sittegruppe hvor en gjennom merkevaren Norges nasjonalparker kommuniserer ut informasjon om verneområder i området. Det er også et mål om at informasjonspunktet skal fungere som attraksjonspunkt og skape økt besøk hos lokalbutikken. Statsforvalteren i Nordland er forvaltningsmyndighet for flere små verneområder i Fiplingdalen, det er nå laget egen besøksstrategi for disse verneområdene med forankring til tiltaket som beskrevet. Statsforvalteren ønsker å informere om disse verneområdene på informasjonspunktet. Nasjonalparkforvaltningen vil ha informasjon om nasjonalparken og sørsamisk tamreindrift i området mens nasjonalparkkommunen informerer om andre aktuelle tilbud og aktiviteter for de besøkende.

Kartlegging forsøpling konvensjonsgjerde i Børgefjell

I østre del av Børgefjell går konvensjonsgjerde for rein. Formålet med gjerdet er å hindre at rein kommer over riksgrensen. Ettersom reinbeitekonvensjonen fra 1972 sluttet å gjelde fra 2005 har vedlikeholdet av konvensjonsgjerdet vært variabelt. I hovedsak har de vært foretatt nødreparasjoner for inntil et par år siden hvor det ble avsatt mere midler til reparasjoner og vedlikehold. I Børgefjell er det svenske Sametinget ansvarlig for drift og vedlikehold. Denne statusen har ført til at det ligger gammelt gjerdemateriell i form av netting, gjerdestopler og annet søppel langs gjerde. Dette skulle ha vært ryddet opp av det svenske Sametinget, men er ikke utført pga. manglende ressurser. Det foreslås tiltak med at nasjonalparkforvaltningen foretar en kartlegging langs gjerdetraseen gjennom Børgefjell for å dokumentere status. Denne dokumentasjonen kan videre benyttes som grunnlag for å kreve opprydding.

Supplerende klopplegging Jengelstien/Orrekvatnet

Jengelstien er fra før klopplagt inn til Orrekvatnet. Ved befaring høst 2022 ble det avdekket behov for supplerende klopplegging mellom tidligere klopplagte strekninger, det pga. slitasje/skade i trase som fører til erosjon. Langs Orrekvatnet er det også skadede områder med behov for skjøtsel i form av klopplegging. Dette tas med som skjøtselstiltak. Det er ikke behov for ytterligere skjøtsel av sti øst for Orrekvatnet.

Vedlegg:

- Brev fra Miljødirektoratet av 02.11.2021 vedr. rammer og opplegg for verneområdestyrer - Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester av SNO – 2022.
- Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder.
- Skjema for innspill om ønsket SNO ressurs med rapporteringsskjema.

Adresseliste

Trondheim, 02.11.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/11767

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2023

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, finansiert over ny kap./post 1420.31. Frist for innmelding er 10. januar 2023. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsats fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering

Ny kap./post 1420.31

Kap./post 1420.38 (restaurering av myr og annen våtmark) er i forslag til statsbudsjett for 2023 slått sammen med den gamle kap./post 1420.31 - *Tiltak i verneområder*. Ny 31-post heter *Tiltak i verneområder, og annen natur, inkludert restaureringstiltak*.

For 2023 vil vi opprettholde to skjemaer i ESS for innmelding av behov for tiltak finansiert over den nye 31-posten. Ett skjema heter *Midler til tiltak i verneområder* og det andre heter *Midler til naturrestaurering*, altså tilsvarende ordning for innmelding som før.

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland. Vi er inne i FN's tiår for naturrestaurering (2021-2030). Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og

Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler til styrket kapasitet på naturrestaurering hos Statsforvalterne fra kap. 1420.21.

Restaurering i de trua naturtypene sanddynemark, særlig etablert sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone prioriteres høyt, men det kan også meldes inn behov for midler til restaurering i andre terrestriske naturtyper, såfremt det legges ved en prosjektbeskrivelse av tiltakene. Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder meldes også inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Statsforvalteren i Vestland kan bistå med faglige råd knyttet til slike hogster.

Midlene kan benyttes til naturrestaurering både innenfor og utenfor verneområder. Kap. post 1420.31 er ikke en tilskuddspost og kan ikke benyttes til tilskudd. Det er kun Statsforvalteren og verneområdestyrene som har adgang til å melde inn behov for midler i ESS. Eventuelle initiativ fra annet hold, med plan om restaurering utenfor vernegrensene, må gå via Statsforvalteren. Det er Statsforvalteren og verneområdestyrene som har det økonomiske ansvaret for tiltakene, inklusive ansvar for rapportering.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2023 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Behov for midler til informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2023 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak m.m. (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Retningslinjene og mer informasjon om verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan nå bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrene

Verneområdestyrene skal melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan ikke dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/om-miljodirektoratet/verneomrader/natstat)

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet skrives kr 1. Behovet må begrunnes, da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO, eller en av SNOs tjenesteytere, skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingsskjema, se vedlegg 2.

Marint søppel

Det er en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS (*Tiltak i verneområder*).

3. Planleggingsmøter for verneområdearbeid

Planleggingsmøtene med Statsforvalteren (tidligere omtalt som bestillingsmøter) skal som i fjor kun omhandle verneområdearbeid. Møtene skal sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO kan utføre.

På møtet i november/desember skal SNO rapportere fra årets arbeid, og utfordringer og behov for kommende år skal diskuteres. SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioritering og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er viktig at

forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Behov for slike tiltak fra SNO drøftes i møtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

Behov for personalressurser sendes SNO til postmottak@miljodir.no på vedlagte skjema (vedlegg 2) i Excel-format. Det samme skjemaet skal brukes for både store og små verneområder. SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, ønsker vi at embetets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Tiltak i verneområder og Naturrestaurering* fra og med 15. november 2022.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2023. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter tildeling av midler.

Dersom klimatiske forhold, som for eksempel frossen mark, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Olav Nord-Varhaug olav.nord-varhaug@miljodir.no eller Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklareringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS med merknad om forhåndsklarering og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs i eget skjema, er **10. januar 2023**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2023, økonomirapportering pr 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2023. Samtidig med EÅR skal det i 2023 rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 (*Tiltak i verneområder og Naturrestaurering*). Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

avdelingsdirektør
Statens Naturoppsyn

Vedlegg

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Adresseliste:
Alle Statsforvaltere
Alle verneområdestyrer

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

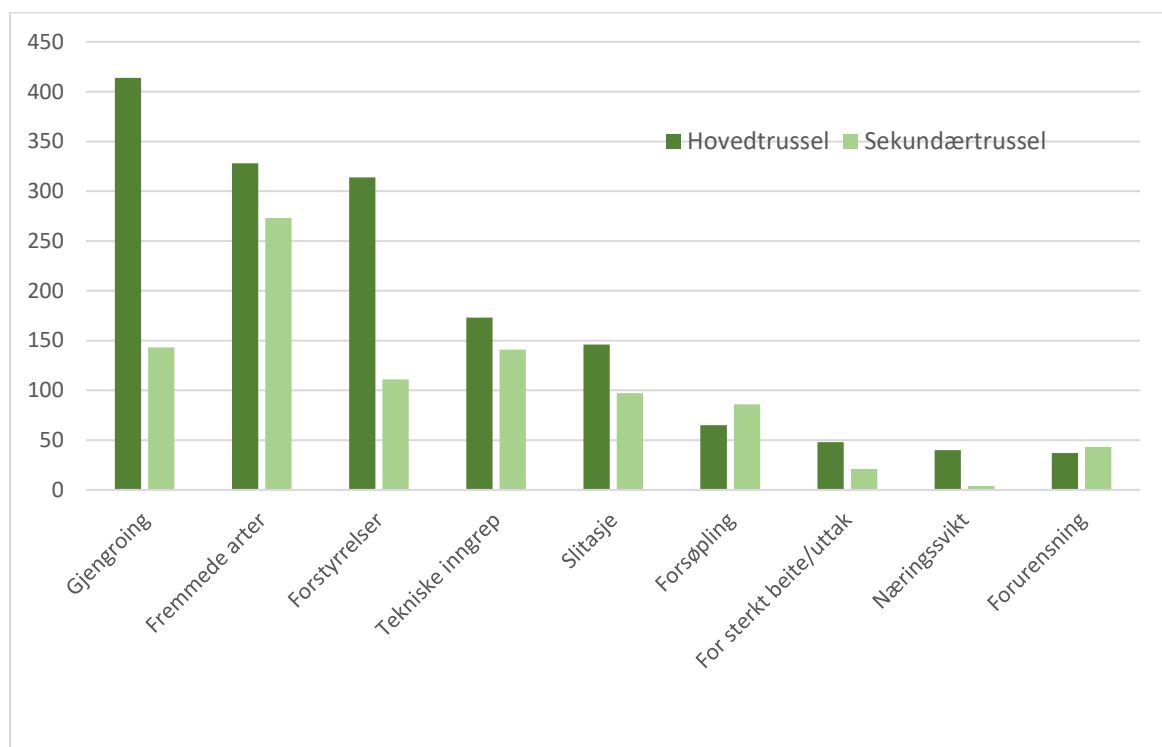
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Innspill om ønsket SNO ressurs i verneområder. (Sett inn nye linjer for hvert ønsket utført oppdrag)

2023		11/16/2022					Fylles ut av SNO							
Forvaltningmyndighet		Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre												
Verneområde/Tema	Prioritering	Beskrivelse av oppdrag og metode	Forankring i planverktøy	Rapportering (Verneområdelogg, Artsobs, Natstat).	Merknad	Ansvarlig i SNO-L	Tidsbruk (dagsverk)	Gjennomført ja/nei	Kommentarer					
Verneområde/Tilrettelegging														
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	1	Tilsyn og vedlikeholdsarbeid på eksisterende installasjoner inkl. opprydding av evt materialer/redskap ved tiltaket. Alle tilretteleggingstiltak skal ha minst et årlig tilsyn, mindre vedlikeholdsarbeider utføres fortløpende. Forankring forvaltningsplan og NINA-rapport 543	Forvaltningsplan		Omfatter bruer, klopper, informasjonstavler mm. som er etablert av forvaltningsmyndigheten									
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	1	Tilsyn og vedlikeholdsarbeid på eksisterende installasjoner inkl. opprydding av evt materialer/redskap ved tiltaket. Alle tilretteleggingstiltak skal ha minst et årlig tilsyn, mindre vedlikeholdsarbeider utføres fortløpende.	Besøksstrategi		Omfatter bruer, klopper, informasjonstavler mm. som er etablert av forvaltningsmyndigheten									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	1	Rydding og uttransport av søppel. Oppsøke leirplasser og områder hvor det tidligere er dokumentert forsøpling.												
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	1	Rydding og uttransport av søppel. Oppsøke leirplasser og områder hvor det tidligere er dokumentert forsøpling.												
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Riving og fjerning av stativ på Lotterfjellet		Verneområdelogg	Installasjon ID I2020/19473									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Registrere behov for supprende klopplegging av sti til Namskroken			Det registreres økt slitasje på vegetasjon mellom eksistrende klopp pga. ferdsl. Det er behov for en samlet registrering av kloppleggingsbehov på stien i 2023 for evt. innmeldng av behov i 2024									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Fjerning/uttransport av materialer i Virmadalen.		Verneområdelogg	Tidligere bestilt tiltak som delvis er gjennomført, materialer ikke transportert ut. OppdragsID OP2022/0147.									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	3	Registrere status forsøpling og teknisk standard sambandsstasjon Golvertind.		Verneområdelogg	Videreføring av sambandsstasjon avklares av Politiet. Installasjon ID I2022/27722									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	3	Opprydding gammel bru over Sapmanelva.		Verneområdelogg	Se installasjon ID I2022/26773 for informasjon. Ligger noe wire, festemateriell og trematerialer ved bruplassen									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	3	Lokalisering og fjerning av depo/utstyrskasser. Ulovlige depo/utstyrskasser tas ut av verneområdet i dialog med forvaltningsmyndighet, oppsyn, politi.		Verneområdelogg										
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	3	Lokalisering og fjerning av depo/utstyrskasser. Ulovlige depo/utstyrskasser tas ut av verneområdet i dialog med forvaltningsmyndighet, oppsyn, politi.		Verneområdelogg										
Verneområde/Skjøtsel														
Verneområde/Bevaringsmål														
Verneområde/Tilsyn og kontroll														
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	1	Oppsyn/kontroll av motorferdsel i mars/april i nordre deler av Børgefjell nasjonalpark og Austre Tiplingan lvo. Kontroll av dispensasjoner for bruk av snøscooter til transport av varer og bagasje til hytter etter fast trase.			Overvåke området spesielt mtp. ulovlig snøscooterkjøring. Prioritet på oppsyn ifb. med helg. Økt fokus på motorferdsel i nordøstre del av verneområdene hvor snøscooterløype for rekreasjonskjøring går parallelt med verneområdegrense									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	1	Økt oppsyn og kontroll i verneområdet i siste halvdel av april og begynnelsen av mai. Overvåke området spesielt mtp. ulovlig snøscooterkjøring. Siste del av april og første halvdel av mai er tradisjonelt en populær utfartsperiode hvor det er en del besøkende i området.			Overvåke området spesielt den siste helgen i april									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	1	Oppsyn/kontroll/informasjon og reaksjon ved brudd på verneforskriften. Hovedperioden for tilsynet skal være fra 15. juli til 31. august som er perioden med mest ferdsel jfr. ferdselstelling og brukerundersøkelsen. Vurdere økt innsats/fokus på østlige områder med utgangspunkt i ferdsel fra Stekenjokk												
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	1	Oppsyn/kontroll/informasjon og reaksjon ved brudd på verneforskriften. Hovedperioden for tilsynet skal være fra 15. juli til 31. august som er perioden med mest ferdsel jfr. ferdselstelling og brukerundersøkelsen												
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	1	Registrere og dokumentere fysiske inngrep (bygninger, gjerder, gjerderester, gjerdematerialer o.l.)	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	God fotodokumentasjon med bilder fra alle vinkler er viktig									
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	1	Registrere og dokumentere fysiske inngrep (bygninger, gjerder, gjerderester, gjerdematerialer o.l.)	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	God fotodokumentasjon med bilder fra alle vinkler er viktig									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Oppsyn i hekke- og yngletid. Ut fra fokuset på reirplyndring på svensk side er det ønskelig med tilsvarende fokus på norsk side med oppsyn og etterretning for å hindre miljøkriminalitet. Dette i samarbeid med svenske myndigheter og Politiet.			Økt generell oppsynsvirksomhet med fokus på mulig reirplyndring i juni									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Oppsyn og kontroll - bruk av motorkjøretøy ifb. med elgjakt i verneområdet												
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	2	Oppsyn og kontroll - bruk av motorkjøretøy ifb. med elgjakt i verneområdet			Forbudet om motorferdsel er ikke til hinder for bruk av elgtrekk for uttransportering av felt elg i Austre Tiplingan LVO. Fokus på akstom bruk og kjøring inn før dyr er felt.									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Tilsyn, kontroll, oppsetting/utskiftning av løveskilt. Kontroll av tidligere oppsatte løveskilt og evt. utskiftning til nytt skilt (uten henvisning til naturvernloven) Oppsetting av nye løveskilt på nye lokasjoner. Flytting av feilplasserte skilt. Kartlegge og registrere løveskilt som ikke er lagt inn i verneområdelogg		Verneområdelogg										
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	2	Tilsyn, kontroll, oppsetting/utskiftning av løveskilt. Kontroll av tidligere oppsatte løveskilt og evt. utskiftning til nytt skilt (uten henvisning til naturvernloven) Oppsetting av nye løveskilt på nye lokasjoner. Flytting av feilplasserte skilt. Kartlegge og registrere løveskilt som ikke er lagt inn i verneområdelogg		Verneområdelogg										
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	2	Registrere og dokumentere endringer på bygg og anlegg.		Verneområdelogg	Nye bilder av bygg og anlegg legges i verneområdeloggen. Viktig med bilder fra alle vinkler									
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	2	Registrere og dokumentere endringer på bygg og anlegg.		Verneområdelogg	Nye bilder av bygg og anlegg legges i verneområdeloggen. Viktig med bilder fra alle vinkler									
Børgefjell/Byrkije nasjonalpark	3	Registrere og dokumentere båter/båtvrak. Det er ønskelig å få registrert båter som ligger i verneområde med posisjon, tilstand og mulig eier. En del av båtene er vrak som skal fjernes etter at mulig eier er forsøkt varslet, hvis eier ikke avklares fjernes båt/båtvrak.		Verneområdelogg										
Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde	3	Registrere og dokumentere båter/båtvrak. Det er ønskelig å få registrert båter som ligger i verneområde med posisjon, tilstand og mulig eier. En del av båtene er vrak som skal fjernes etter at mulig eier er forsøkt varslet, hvis eier ikke avklares fjernes båt/båtvrak.		Verneområdelogg										